

Miljödepartementet

Rättssekretariatet

Ämnesråd

Susanne Classon

08-4053276

0725325500

susanne.classon@regeringskansliet.se

Förslag till ändring för att utöka möjligheten till undantag för försvarsintressen i förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer

1. Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås en ändring i 24 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer. Ändringen innebär att möjligheten för Försvarsinspektören för hälsa och miljö att ge dispens från EU:s kemikalielagstiftning utökas till att även omfatta sådana dispenser som behövs för att tillgodose svenska försvarsintressen och som avser varor som används för militära ändamål. Ändringen innebär vidare att den möjlighet att ge dispens med hänsyn till totalförsvarets intressen utökas till att omfatta produkter som avser Totalförsvarets forskningsinstitut. Förordningen föreslås träda i kraft den 23 mars 2021.

2. Författningsförslag

Regeringen föreskriver att 24 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Försvarsinspektören för hälsa och miljö får i det enskilda fallet ge dispens från krav i

1. förordning (EG) nr

1907/2006, och

2. förordning (EG) nr

1272/2008.

Föreslagen lydelse

24 §

Försvarsinspektören för hälsa och miljö får i det enskilda fallet ge dispens från krav i

1. förordning (EG) nr

1907/2006 och förordning (EG) nr

1272/2008 om det behövs med hänsyn

till totalförsvarets intressen och om

dispensen avser Försvarsmakten,

Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut, och 2. artikel 33 i förordning (EG) nr 1907/2006 om det behövs med hänsyn till svenska försvarsintressen och om dispensen avser varor som används för militära ändamål.

Dispens enligt första stycket får endast ges om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen och om dispensen avser Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt. Innan försvarsinspektören för hälsa och miljö ger dispens, ska han eller hon ge Kemikalieinspektionen tillfälle att yttra sig.

Innan Försvarsinspektören för hälsa och miljö ger dispens, ska han eller hon ge Kemikalieinspektionen tillfälle att yttra sig.

3. Bakgrund

3.1 Undantag för försvarsintressen

I två EU-förordningar på kemikalieområdet finns bestämmelser om medlemsstaternas rätt att besluta om undantag från kraven i förordningarna med hänsyn till försvarsintressen. De två förordningarna är

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (Reachförordningen), och
2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (CLP-förordningen).

Bestämmelserna om undantag för försvarsintressen är utformade på samma sätt i båda förordningarna och anger att medlemsstaterna i särskilda fall får

tillåta undantag från förordningarna för vissa ämnen – som sådana eller ingående i en blandning eller en vara - när det är nödvändigt på grund av försvarsintressen.

Regeringen har i 24 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer föreskrivit att försvarinspektören för hälsa och miljö i enskilda fall får ge dispens från kraven i Reachförordningen och CLP-förordningen om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen och om dispensen avser Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

3.2 Det reviderade avfallsdirektivet

Genom direktivet om ändring av avfallsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 av den 30 maj 2018) har det förts in nya bestämmelser i avfallsdirektivet om en skyldighet för medlemsstaterna att se till att alla leverantörer av varor tillhandahåller viss information om särskilt farliga ämnen till Europeiska kemikaliemyndigheten, Echa (se Avfallsdirektivet artikel 9.1 i). Echa ska upprätta en databas för de uppgifter som lämnas till myndigheten och ge aktörer inom avfallshantering tillgång till databasen.. Registreringsskyldigheten ska fullgöras senast den 5 januari 2021. För varor som släpps ut på marknaden efter den 5 januari 2021 gäller att registreringsskyldigheten ska fullgöras innan varan släpps ut på marknaden första gången av den berörda leverantören. Konsumenter ska få tillgång till databasen på begäran.

Den information som ska lämnas av varuleverantörerna är den information som avses i artikel 33.1 i Reachförordningen. Informationsskyldigheten i artikel 33.1 gäller varor som innehåller ett ämne som har förts upp på en särskild lista (den s.k. kandidatförteckningen), om ämnet ingår i varan i en koncentration över 0,1 viktprocent. Mottagaren av varan ska få ”tillräcklig information” som leverantören har tillgång till, med åtminstone ämnets namn, så att varan kan användas på ett säkert sätt. Skyldigheten att lämna information enligt artikel 33.1 gäller endast den som levererar varor till yrkesmässiga mottagare.

Kommissionen har i gjort bedömningen att skyldigheten att lämna information till Echa inte gäller i de fall en medlemsstat har beslutat om undantag från artikel 33.1 i Reachförordningen på grund av försvarsintressen

(se Non-paper on the implementation of article 9.1(i) och 9.2 of the revised Waste Framework Directive” Ref. Ares(2019)3936110–20/06/2019).

3.3 Genomförande av artikel 9 i det reviderade avfallsdirektivet i svensk rätt

Regeringen har beslutat en förordning om ändring i förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer (SFS 2020:746). Ändringen innebär att Kemikalieinspektionen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för leverantörer av varor att lämna sådana uppgifter som avses i artikel 33.1 i Reachförordningen till Echa (25 § första stycket 14).

Kemikalieinspektionen har beslutat en föreskrift om ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 2020:6). Föreskriften innebär att leverantörer av varor som är skyldiga att lämna information enligt artikel 33.1 i Reachförordningen även ska lämna information till Echa (12 kap. 4 § första stycket KIFS 2017:7). Skyldigheten att lämna information till Echa gäller dock inte om F

örsvarsinspektören för hälsa och miljö har beslutat om dispens från kravet i artikel 33.1 i Reachförordningen med stöd av 24 § förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer (12 kap. 4 § andra stycket KIFS 2017:7).

3.4 Närmare om Echas databas

Echa lanserade databasen den 28 oktober 2020. De uppgifter som ska lämnas vid registreringen är uppgifter som identifierar varan (namn, varunummer och kategori av vara), uppgift om koncentration av ämnen som listas på kandidatförteckningen i varan och i vilken del av varan som ämnet förekommer samt uppgifter om säker användning.

Echa har publicerat en vägledning om databasen Requirements for SCIP notifications”, October 2020:

https://echa.europa.eu/documents/10162/28213971/Information_requirements_for_scip_notifications_en.pdf/db2cf898-5ee7-48fb-e5c8-4e6ce49ee9d2

I vägledningen klargörs det att en distributör inte är skyldig att lämna uppgifter om en vara för registrering i databasen om distributören har beviljats dispens från kraven i artikel 33.1 för varan (sid 8 i vägledningen).

4. Skälen för promemorians förslag

4.1 Dispens som avser Totalförsvarets forskningsinstitut

Idag kan Förvarsinspektören för hälsa och miljö ge dispens från kraven i Reachförordningen och CLP-förordningen om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen och om dispensen avser Förvarsmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk eller Förvarets radioanstalt. Även Totalförsvarets forskningsinstitut har behov av en sådan dispens eftersom institutet hanterar varor och kemiska produkter som kan vara av betydelse för totalförsvarets intressen. Möjligheten för Förvarsinspektören för hälsa och miljö att ge dispens bör därför utökas till att även gälla för produkter och varor som avser Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.2 Dispens för varor som används för militära ändamål

Den information som varuleverantörerna ska lämna till Echa kommer att bli tillgänglig för tredje part. Förutom avfallsåtervinnare, som kommer få tillgång till databasen, kommer konsumenter kunna få tillgång till informationen i databasen på begäran. Databasen kommer bl.a. innehålla information om vilken kategori varan och det ingående materialet hör till. Den informationen kan avslöja varans egenskaper och vilken funktion den har. Detta är särskilt känsligt när det gäller varor som används för militära ändamål eftersom uppgifterna kan avslöja den förmåga den militära varan bidrar till och vilka tekniska lösningar som valts. Det kan därför vara av strategisk betydelse för svenska försvarsintressen att sådana uppgifter inte blir allmänt tillgängliga.

Den nuvarande dispensmöjligheten, som avser vissa uppräknade myndigheter, är för begränsad eftersom en vara kan vara avsedd för en annan mottagare än dessa myndigheter samtidigt som det kan allvarligt skada svenska försvarsintressen om uppgifter om varan lämnas till Echa. Det kan t.ex. skada svenska försvarsintressen om skyddsvärda uppgifter om varor som tillverkas av svensk försvarsindustri blir allmänt tillgängliga. Det är för svenska försvarsintressen av vikt att känslig information om svensk försvarsindustris kunnande och förmåga inte lämnas till Echa, även i andra

fall än när informationen rör en sådan vara som är avsedd för de uppräknade svenska myndigheterna.

Möjligheten att besluta om dispens från kraven i Reachförordningen bör därför breddas. Det bör finnas en möjlighet att ge dispens från kraven i artikel 33 i Reachförordningen även om en dispens inte avser Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut. En sådan dispens bör kunna ges för varor som används för militära ändamål om dispensen behövs med hänsyn till svenska försvarsintressen. Med varor som används för militära ändamål avses exempelvis krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (dvs. varor som kan användas både militärt och civilt).

5. Konsekvenser

5.1 Konsekvenser för människors hälsa och för miljön

Förslaget kan ha betydelse för människors hälsa och för miljön eftersom det innebär att avfallsåtervinnare inte kan söka information hos Echa om innehållet av farliga ämnen i de varor som omfattas av dispensen och om vilka skyddsåtgärder som ska vidtas för att skydda människors hälsa och miljön. Om avfallsåtervinnarna inte får information på annat sätt kan det innebära att möjligheten att vidta adekvata skyddsåtgärder till skydd för människors hälsa och miljön i avfallsledet försämras.

5.2 Konsekvenser för näringsidkare

Förslaget innebär att ett företag får en självständig möjlighet att ansöka om dispens hos Försvarsinspektören för hälsa och miljö för en viss vara och därigenom få ett beslut som undantar varan från krav i artikel 33 i Reachförordningen. Dispensmöjligheten vidgas således och antalet dispenser kan tänkas öka. Försvarsindustrins skydd för uppgifter av strategisk betydelse ökar genom att information som bedöms känslig inte behöver lämnas till Echa och därigenom röjas för utomstående.

För företag som väljer att ansöka om dispens kommer dispensförfarandet medföra en ökad administrativ börda, givet att dispens måste sökas i samband med marknadsintroducering och troligen även på systemnivå, dvs. undantag behöver hantera för hela system och leveranskedjor. En beviljad dispens medför dock att en registrering inte behöver göras i Echans databas

vilket därmed samtidigt innebär en minskad administrativ börda för berörda företag.

5.3 Konsekvenser för berörda myndigheter

Förslaget innebär att Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Fortifikationsverket eller Totalförsvarets forskningsinstitut inte behöver gå i god för en vara för att dispens ska kunna fås. För Försvarsinspektören för hälsa och miljö medför förslaget sannolikt ett ökat antal ansökningar om dispens att handlägga. Detta medför i sin tur ett ökat antal ärenden för Kemikalieinspektionen att yttra sig i. Hur många ytterligare ansökningar som kan bli aktuella är svårt att uppskatta.

5.4 Statsfinansiella konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några statsfinansiella konsekvenser. Eventuella ökade kostnader för berörda myndigheter bedöms rymmas inom givna ekonomiska ramar.

5.5 Alternativa lösningar

Det saknas alternativa lösningar för att uppnå skyddsbehovet.

5.6 Effekterna av att en reglering inte kommer till stånd

Om en reglering inte kommer till stånd kan utomstående få tillgång till information som kan användas för att värdera Sveriges och svenska aktörers försvarsförmåga, vilket utgör en risk för Sveriges säkerhet och kan ge negativa effekter för ett företags konkurrensförmåga. En negativ konkurrenssituation för svensk försvarsindustri påverkar svenska försvarsintressen.

5.7 Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslagen är nödvändiga med hänsyn till svenska försvarsintressen och är därmed förenliga med Reachförordningen (artikel 2.3) och CLP-förordningen (artikel 1.4).

6. Författningskommentar

24 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö får i det enskilda fallet ge dispens från krav i

1. förordning (EG) nr 1907/2006 och förordning (EG) nr 1272/2008 om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen och om dispensen avser

Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut, och

2. artikel 33 i förordning (EG) nr 1907/2006 om det behövs med hänsyn till svenska försvarsintressen och om dispensen avser varor som används för militära ändamål.

Innan Försvarsinspektören för hälsa och miljö ger dispens, ska han eller hon ge Kemikalieinspektionen tillfälle att yttra sig.

Ändringen i *första stycket* innebär att den nuvarande punktindelningen tas bort och ersätts av två nya punkter. Den nya *första punkten* överensstämmer med innehållet i den nuvarande första och andra punkten samt det nuvarande andra stycket första meningen med den skillnaden att Totalförsvarets forskningsinstitut läggs till i uppräknningen av de myndigheter som en dispens kan avse. Den *andra punkten* är ny och innebär att dispens kan ges från krav i artikel 33 i Reachförordningen för varor som används för militära ändamål om dispensen behövs med hänsyn till svenska försvarsintressen.

Ordet vara har samma innebörd som i Reachförordningen och omfattar således både enkla varor och komplexa varor (dvs. varor som i sin tur består av flera varor). Med varor som används för militära ändamål avses både krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (dvs. som kan användas både militärt och civilt). En dispens kan t.ex. komma ifråga vid export av en vara som är avsedd för militära ändamål men som det svenska försvaret för närvarande inte avser att införskaffa.

Med försvarsintressen avses det militära försvaret, vilket innebär att tillämpningsområdet för den andra punkten är något mindre än tillämpningsområdet för den nuvarande dispensgrunden som avser dispenser som behövs för totalförsvaret (dvs. det militära och det civila försvaret). Det är tillräckligt att dispensen behövs med hänsyn till svenska försvarsintressen och det krävs inte att dispensen avser Försvarsmakten eller övriga myndigheter som räknas upp i första punkten. Genom förslaget kan därmed en dispens ges utan att någon försvarsmyndighet står bakom ansökan.

Andra stycket överensstämmer med det nuvarande andra stycket andra meningen. Bestämmelsen innebär att Försvarsinspektören för hälsa och miljö är skyldig att ge Kemikalieinspektionen tillfälle att yttra sig innan dispens ges enligt första stycket.